ხუთშაბათი 19 აგვისტოს † ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლის სახსოვრად † ფასი ოქრი შაური

† ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლისა
(დ. 1859 წ. 3 თებ. გ. 1910 წ. 16 აგვ.)

დასაფლავების წესი

მიცვალებული ასვენია ვერის წმ. ნიკოლოზის ეკლესიაში. წირვა დაიწყება დილის 10 საათზე. ანდერძის აგების შემდეგ მიცვალებული გოლოვინის პროსპექტით მოსვენებულ იქმნება ქართულ თეატრთან, რომლის შესავალიც სამგლოვიარო ძაძითაა მოსილი. წესის შესრულების შემდეგ პროცესია გაივლის ლორის-მელიქოვის ქუჩით, დაუხვევს ბარიათინსკის ქუჩაზე, კუკიის ხიდით მიხეილის პროსპექტზე გავა და- რეუტოვის ქუჩისკენ შეუხვევს. ნ. გ.-ი დაკრძალულ იქმნება წმ. ნინოს სასაფლაოზე თავის მეუღლის—ასიკო ცაგარლის—გვერდით, ქართველ მოდვაწე-მწერალთა შორის.

რედაქცია „თეატრი და ცხოვრება“ გულითადის მწუხარებით აუწყებს საზოგადოებას, რომ ორშაბათს 16 აგვისტოს დილის 9 ნახ. საათზე გარდაიცვალა ქართული თეატრის დედაბოძთაგანი და დამამშვენებელი

ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლისა

დაკრძალული იქმნება ხუთშაბათს 19 აგვისტოს, კუკიის წმ. ნინოს სასაფლაოზე

ქართული დრამატიული საზოგ. გამგეობა აცხადებს, რომ დაკრძალვა

ნატალია მერაბის ასული

გაბუნია-ცაგარლისა

დანიშნულია, ხუთშაბათს 19 აგვისტოსთვის. წირვა დაიწყება დილის 10 საათზე ვერის წმინდა ნიკოლოზის ეკლესიაში.

თბილისის ქართული დრამატიული დასის მსახიობნი გულითადის მწუხარებით აუწყებენ საზოგადოებას ძვირფასი და დაუვიწყარი ამხანაგის

ნატო გაბუნია-ცაგარლის

გარდაცვალებას. პანაშვიდი ყოველ დღე საღამოს შვიდის ნახევარ საათზე ვერის წმინდა ნიკოლოზის ეკლესიაში. დაკრძალვა ხუთშაბათს 19 აგვისტოს, კუკიის წმ. ნინოს სასაფლაოზე.

ძმა იოსებ მერაბის-ძე გაბუნია მეუღლითურთ და დები—კნეინა დარია მერაბის ბის ასული **ციციშვილ სა**, კესარია მერაბის-ასული **ტატიშვილისა** და მარიამ მერაბის-ასული **ძიკნაძისა** გულითადის მწუხარებით აუწყებენ ნათესავთ და ნაცნობთ, 10 აგვისტოს **დილის 9 ნახევარ საათზე გარდაიცვალა** ძვირფასი და

ნატალია მერაბის-ასული

გაბუნია-ცაგარლისა

პანაშვიდები ყოველ დღ. საღამოს 6 ნახ. ს. ვერის წმ. ნიკოლოზის ეკლესიაში, სადაც დასვენებულია ნიცვალებული. დაკრძალვა ხუთშაბათს 19 აგვისტოს, კუკიის წმინდა ნინოს სასაფლაოზე.

თეატრი და ცხოვრება
სათეატრო და ქურნალი

№ 33

წლიურად 5 მ., ნახევარ წლით 3 მ., ცალკე ნომერი 10 კ. ხელის მოწერა მიიღება დრ. საზ. კანტორაში იოსებ იმედაშვილთან Тифлисъ. Редакція „Театри да Цховреба" Іос. Зах. Имедашвили
ხელ მოუწერელი წერილები არ დაიბეჭდება.—ხელთნაწერები საჭიროებისამებრ შესწორდება.—რედაქტორთან პირისპირ მოლაპარაკება შეიძლება შუადღის 12—2 ს. და საღ. 6—7 ს.
ტელეფონი № 862

№ 33 ხუთშაბათი, 19 აგვისტო 1910

† ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლის სახსოვრად †

რედაქციისაგან: ქართული სცენის დამამშვენებელ მსახიობის ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლის გარდაცვალების გამო, მისი ხსოვნის პატივსაცემლად მომავალ კვირის ნომერი დღეს გამოდის; შემდეგი მორიგი ნომერი გამოვა 29 აგვისტოს.

რედაქციამ დაადგინა ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლის ხსოვნის პატივსაცემლად, გვირგვინის მაგიერ, ორი სოფლის წიგნთსაცავ-სამკითხველოს ჟურნალი უგზავნოს მთელის წლის განმავლობაში წ. კ. ს. ჩვენების თანახმად.

19 აგვისტოს 1910 წ.

სიკვდილი და სიცოცხლე. წლევანდელი სეზონი გლოვით დაიწყო...

სამშობლო სცენა ძაძით შეიმოსა...

განისვენა ნატო გაბუნიამ, ქართულ სამუდამო დასის ერთმა საძირკვლის ჩამყრელთაგანმა, უღრან ტყეში ნარეკლიან გზის გამკვალავმა...

ქართველს ერს წარსულში ბევრი შავბნელი დღე განუცდია, ცა მეხად მოვლენია და დედამიწა მედგრად, მაგრამ ხშირად გამარჯვებულიც გამოსულა ბრძოლის ველიდან...

და ეს მხოლოდ მაშინ, როდესაც ქართველს ქალს თავისი მოვალეობა შეგნებით სჭერია მაღლა...

დაეცა ქალი, დაეცა საზოგადოებაც...

ასე იყო სხვაგან, ასეა ჩვენშიც...

სახელმწიფოებრივ-ქონებრივმა და მოქალაქობრივმა ცვლილებამ შესცვალა ჩვენის ცხოვრების შინაარსიც—შეგნება, სულიერი მისწრაფება-ლტოლვილებანი და სურვილნი...

ცხოვრების ახალს ასპარეზზე საზოგადოებრივმა პირობებმა ქალიც გამოიყვანა...

ჩვენს ქვეყანას, თუმცა ძლიერ ცოტა, მაგრამ მაინც ჰყავს მანდილოსან—მოქალაქენი, საზოგადო მოღვაწენი, რომელთა საქმიანობა უაღრესად ათბობს და ახალისებს ადამიანის გულს...

ერთი მათგანი იყო ნატო გაბუნია... იგი არ იყო პოლიტიკური მოღვაწე, მწერალი, შვილთა მშობელი, მაგრამ იგი იყო ყოველივე: საზოგადო ცხოვრების ჰანგის მიმცემი, მწერალ-დრამატურგთა შთამგონებელი, საუკეთესო აღმზრდელ-დამრიგებელი... დედა ქართველი მსახიობ-ქალისა...

თავისი უნარი და ძალა ნატო გაბუნიას ღრმათ ჰქონდა შეგნებული, რა დიადის საქმის შესასრულებლადაც იყო მოწოდებული; სწამდა, რომ ხელოვნების ტაძრის ერთი ძლიერი ქურუმთგანი იყო და ეს რწმენა მთელს სიცოცხლეში არ მოშორებია... მხოლოდ ამ გვარ რწმენით აღჭურვილი ადამონები თუ შეჰქმნიან რასმეს საზოგადოებრივ ცხოვრებაში...

როგორც ქართველი მსახიობი, ქართული ბუნებრივი კილოს გამომთქმელი, ქართული სასცენო ღიმის გამომსახველი, შეუდარებელი იყო..

დღეს ნატო გაბუნიას ბაგენი დადუმდენ... მაგრამ იგი არ არის მკვდარი, ვინც „დიდის ღმერთის საკურთხეველს" აირჩევს მსხვერპლის შესაწირავად...

მან ადრევე სძლია საზოგადოებრივი სიკვდილი, შარავანდედი შეჰმატა ხელოვნების მძლეთამძლეობას და ქართველ მსახიობ ქალს მოქალაქობრივი უფლება მოუპოვა...

სიკვდილი ვერ ეუფლება მას, ვინც ადრევე ჰგმო იგი...

ნატო გაბუნია იყო და იქნება კიდეც სამარადისოდ...

დრომ თავისი ჰქმნა...

დროთა ბრუნვის კანონმა თავისი გაიტანა...

ქართული სცენის უზადო შემქმნელთაგანს, ერთ მთავარ სულის ჩამდგმელთაგანს ძარღვის ცემა შეუწყდა...

აღარ არის ნატო გაბუნია...

ნატო გაბუნია ის სახელია, ის ბგერა, რომელმაც ამ ოც და ათის წლის წინად გაბედულად და ღრმა რწმენით გატაცებულმა მოჰმართა ხელოვნების ებანი...

ხელოვნების ებანს სცემდა ოცდაათ წელიწადზე მეტი...

ორშაბათს 16 აგვისტოს, დილის ათის ნახევარზე გარდაიცვალა იგი ისეთივე შეუდრეკელი, დაუმორჩილებელი ღიღინით, პირმოღიმარი, როგორი ღიმილითაც მან სამშობლო სცენის ფარდა გადასწია...

გადასწია ფარდასა და ქართული ხელოვნების ცისკარიც აღმოაბრწყინა...

აღმოაბრწყინა, მაგრამ დღეს, 30 წლის სასახელო და სადიადო ღვაწლის შემდეგ, ამ ცისკარს ბინდ-ბუნდი ეუფლა, სიბნელე მოეხვია...

სიბნელე მოეხვია სამშობლო სცენას, ქართულ ხელოვნების ტაძარს.

ქართულ ხელოვნების ტაძარში რაღაც სიცალიერე გამეფდა, ამ ტაძარს ერთი მკვიდრი სვეტთაგანი ჩამოენგრა...

ჩამოენგრა სვეტთაგანი არა ხელოვნურად აღგებული,—ბუნებრივი, თვითთარსი... თვითთარსი იყო იგი სიმბოლო ზენიჭიერებისა, უკვდავი ხელოვნებისა...

უკვდავ ხელოვნებას ძლიერ ცოტანი ჰყავს ისეთი ზემომადლებული ნიჭით დაჯილდოვებულნი, ღვთისაგან კაცთა შორის მშვენიერებისა, სიყვარულისა, ნეტარებისა და უმწიკვლო გრძნობის გამომსახველნი, როგორიც ის იყო...

ის იყო ერთად ერთი თვის წრეში, თავის სფეროში, ისეთივე, როგორიც მისი ორი-სამი ამხანაგი თავთავის წრეში,—ყველა ერისა, წოდებისა, წლოვანებისა და ხნოვანების მაყურებელ-მსმენელთა ერთგვარად ზეაღმტაცებელი...

ზე-აღმტაცებელი იყო ყველა იმისი, ვინც ერთხელ მაინც ნახავდა მისგან ხორცშესხმულს ჩვენის ცხოვრების ტიპებს...

ცხოვრების ტიპები ნატოში ჰხედავდენ თავიანთს განმახორციელებელს, სულხორცის შემსხმელს...

სულხორც შემსხმელი ტიპები აწ ჰგლოვებენ თვის პირველ ხატებას... პირველი ხატება ესე იყო **ანი და ბანი** ქართული ეროვნული სცენისა .. ქართულ ეროვნულ სცენას მოუკვდა „ხანუმა“, „ხამფერა“ „ფროშარი“, „ბარბარე“... მოუკვდა სული თვითშემომქმედი...

თვითშემომქმედი იყო იგი, ვისაც ეროვნული სცენის დაობლებული კერა და მასთან ერთად მთელი ქართველი ერის მოწინავე, შეგნებული ნაწილი დღეს მიწას აბარებს...

დღეს მიწას აბარებს უპკნობ ყვავილს, ფასდაუდებელს თვალს, ძვირად საპოვნელს მარგალიტს, მზის პირველ სხივით შენატყორცსა და ბუნების უმანკო წიაღიდან გამონაყურს კამკამა, უკვდავების წყაროს...

უკვდავების წყაროს ჩქეფა შეწყდა მელპომენის ტაძარში, ქართულ თეატრში, სახალხო სცენაზე, მიყრუებულ დაბა-სოფლებში... ყველგან, ყველგან, სადაც-კი ქართულ ხელოვნების ტაძარია და მისი ხმა განისმოდა...

... განისმოდა და აწ აღარ განისმის ხმა მისი ნეტარი და ხელოვნების პანთეონს ჩაესვენა..

ი—ი

ნ ა ტ ო ს

ჩვენ როგორც ტირილი და გლოვა ვიცით, ისე ცოცხალი მოღვაწის დაფასება რომ ვიცოდეთ, ქართველთა გაბოროტებული დღის სიცხადე იმდენ შხამს აღარ შეგასმევდა, რამდენიც შენ სიცოცხლეში განიცადე...

მაგრამ შენ მაინც მაღლა გეჭირა დროშა ქართული სცენის აყვავებისა და სულის უკანასკნელ ამოგმინვამდე ჩვენი სცენის დედაბოძად იყავი.

ასეკომ სცენა გაახალხოსნა, შენ კი სარკეთ გაუხდი ამ ხალხოსნობას და ჩვენს ავსა და კარგს იშვიათის ხელოვნებით გვიჩვენებდი...

მაშ, ნურაღა ყოფილა ოხვრა ჩვენი ოხვრად „ხანუმასი“ და ცრემლი ჩვენი ცრემლად „ფროშარისა“...

გვიყვარდესმცა შენი პირმშო შვილი—ქართული სცენა—ისეთისავე ძლიერებით, როგორც გიყვარდა შენ იგი და იქნება მაშინ ღირსი ვიყოთ ღირსეულად აღსრულებულ მამულიშვილის ჭირისუფლობისა!.. **ია ეკალაძე**

ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლისა ხანუმას როლში

† ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლისა

(ნეკროლოგი)

16 აგვისტოს, ხანმოკლე ავადმყოფობის შემდეგ გარდაიცვალა ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლისა.

ნატალია მერაბის ასული გაბუნია-ცაგარლისა იყო შვილი ნადიამბეგარის მერაბ გაბუნიასი, რომელსაც არაფერი ჰქონდა საერთო სცენასთან. თუ მხედველობაში არ მივიღებთ „სამი თვის სწავლას“, როდესაც ნატო მიბარებული იყო ერთ რუსის ოჯახში გორში, მას თითქმის არაფერი სწავლა განათლება არ მიუღია: ქართული წერა-კითხვა ასწავლა ბებიამ, ძლიერ მხნე და ნიჭიერმა ადამიანმა. ბებიასვე ზეგავლენით დაიწყო ნატომ ლექსების წერა, მაგრამ პოეტური ნიჭით განგებას არ დაეჯილდოვებია იგი. სამაგიეროდ უხვად იყო შემკული სასცენო ნიჭით.

ჯერ კიდევ 16 წლის არ იქნებოდა, როდესაც პირველად გამოვიდა სცენაზე, გ. ერისთავის პიესაში „ძუნწში“. შეასრულა „მოახვარდისას“ როლი. წარმოდგენის შემდეგ კულისებშიავიდა დავით ერისთავი, „სამშობლოს“ ავტორი, წარმოდგენის სანახავად საგანგებოდ გორში ჩამოსული თბილისიდან. მერაბმა დავითს გააცნო თავისი ქალი. დავითმა აქვე ჩამოართვა მერაბს პირობა, რომ ნატოს ჩამოიყვანდა თბილისში, ერთ პიესაში მონაწილეობის მისაღებად. 1876 წელს მერაბს, დაპირებისამებრ, მიჰყავს ნატო თბილისში, სადაც იგი თამაშობს დ. ერისთავის მიერ გადმოკეთებულ პიესაში „გელ, მინას და კომპანია“. ნატოს მოხდენილმა თამაშობამ და მშვენიერმა სიმღერამ აღტაცებაში მოიყვანა დამსწრენი. ბევრი ეხვეწენ მერაბს დაეტოვებია ქალი ქართულ სცენაზე სათამაშოდ, მაგრამ სათაკილოდ მიაჩნდა თავის ქალის მსახიობად შესვლა და ისევ გორს წაიყვანა. იქ კიდევ რამდენჯერმე მოუხდა ნატოს თამაშობა.

სათეატრო მოღვაწენი მაინც იმედს არ ჰკარგავდენ და მიწერ-მოწერა გამართეს მერაბთან; სთხოვდენ ნატოსათვის სცენაზე თამაშის ნება მიეცა; მერაბი არასოდრის გულისათვის არ დასთანხმდა. მაგრამ რამდენჯერმე თამაშმა, საზოგადოების ქებამ და „ვაშა“-მ თავისი გაიტანა. პირველი გამარჯვებით თავბრუ დასხმული, ნატო მხოლოდ იმაზე ფიქრობ-

და, როგორ მოჭხვედროდა მუდმივ დასში; ტოტა ხნის შემდეგ ნატომ კაცასწავლა კათხოვილ დასთან წასულიყო თბილისში: იგი კაკაცრა მამს და წაჭყვა თბილისში ზაალ მჩაბელს.

1879 წლიდან ნატო შედის ახალად დაარსებულ დასში; მას აქეთ მთელი ოცდა ათი წელიწადი მხნედ განაგრძობს მუშაობას ქართული სცენის სასახელოდ. და მარდალ ფასდაუდებელი ამაგი მოუძღვის სამშობლო სცენის წინაშე.

მისმა ბუნებრივმა ბრწყინვალე ნიჭმა შეექმნა შესანიშნავი სკოლა ადგილობრივი ცხოვრებისა, და მეცადინეობამ პირველ რიგში წამოაყენა „ხანუმა“, „ხათაბალა“ და სხვა. ვინ არ მოუფანია ადტაცებაში მისგან შესრულებულ როლებს: „ხანუმას“, „ხამფერას“, „ქინ ქანეს“, „ფერშარს“ და სხ.?

ტყეილად-კი არ ამბობდა მსოფლიო დრამატურგი სუნდაკიანი—ნატო რომ არ მყავდეს, ჩემი პიესები არაფერად ეღირებაო!

ბარბან ნოუმბერში გაცდუნდეს 30 წლის მოღვაწეობის იუბილეს; სულ 52 წლის არც კი იყო განსვენებული ნ. მ. და, რასაკვირველია, ქართული სცენა და ქართველი ერი ძალიერ გულ-ნატკენია ასეთი ძვირფასი ნაჭას უდროოდ დაკარგვით.

ამ ზაფხულს ს. ზემო-ხვედურეთში იყო სასაგარაკოდ. იქ მშვენიერად გრძობდა თავს; თავისებურად მღერდა, ხუმრობდა და იქაურ წარმოდგენებშიც კი მიიღო მონაწილეობა. მხოლოდ მატარებელში შუა ქარს დაუგრადგა და გაცივებულა. ამ ნაადგზე გაუჩნდა ფილტვების ანთება და მისმა სუსტმა გულმა ვეღარ გაუძლო ასეთი მძიმე ავადმყოფობა

ჯერ კიდევ კვირა დადს უვეღარსთვის ცხადი იყო, რომ ნატოს წუთები დათვლილია; მხოლოდ „მჟავბადით“ თელა სუნთქვა საცოდავი. უკანასკნელ წუთამდე არ დაუკარგავს მს მგრძნობიარობა და მედგრად ებრძოდა სიკვდილს, ვერ დაეკერებია, რომ ამ წუთისოფელს უნდა გამოსთხოვებოდა, სჯერობდა, როდესაც ნთესავებს ტრემლებს შამნეოდა... 16 აგვ. დილით ულმობელმა სიკვდილმა საუკუნოდ მოგვტაცა საყვარელი და ძვირფასი ადამიანი, რომელის ხნენება საუკუნოდ დარჩება ქართველთა შორის.

განსვენებული იყო მეუღლე ჩვენის სახელოვანის დრამატურგის ასეთ ცაკარლისა, რომელიც ამ ათის წლის წასულ გარდაიცვალა...

ნ. მ. კბუნია, როგორც ნამდვილი ქართველი ადამიანი, ხუმრა მოსაუბრე, მოსიმღერე და მოდხინე, მიღებული იყო ბევრ წარჩინებულ ოჯახში—ქართველებში და სომხებში...

ნ. მ. კბუნიას ჭყვეს ერთი ძმა და კათხოვილი დები. აგრეთვე შვილობილი—თამარა კეანაძე, მეუღლე ნარეკეძისა.

ნ. მ. ვაბუნია-ცაკარლის ავადმყოფობა და გარდაცვალება

ნ. მ. კბუნია-ცაკარლისა ამ ზაფხულს ს. ხვედურეთში სასაკრავად იყო, სადაც მხიარულად და ჯანსაღად გატარა დრო; უკანასკნელად „ხანუმა“-შიც კი ითამაშა...

აგვისტოს პირველ რიცხვებში ტოტა უგუნებოდ შეიქმნა, 8 აგვისტოს თბილისს ჩამოვიდა, ლოგინად ჩაწვა...

ქართულ დრამატიულ საზოგადოებამ გამგეობამ შეიტყო თუ არა ამ დამსახურებულ მსახიობის ავადმყოფობა, მაშინვე ბეჯითად შეუდგა მის განკურნებას. მიუჩინა ექიმები და მომვლელნი...

გამგეობის თავმჯდომარე ბ. ნ. გ. ქართველიშვილი, წევრნი: ბ.ბ. ს. ბ. შიხანოვი, შ. მიქელაძე დღეში სამჯერ-ოთხჯერ ავადმყოფს დასდადგენ ხოდმე... გ. მ. სოფროგ-ანაშიძსა, ედ. ჩერქეზიშვილი ბ. ნუბეარიძე, ვალ. გუნია, ედ. ალ.—მესხიშვილი და სხვანი თითქმის განუშორებლად თავს დასტრიალებდნენ... მკურნალობდა ექიმი ს. ინაშვილი, სათანადოდ დაიარებოდენ ს. დიასამიძე, ტ. ქოქოძე და შ. მიქელაძე.

ეოგელივე დანასძიება იქმნა მიდებული. რომ განეკურნა ძვირფასი ადამიანი, მაგრამ ულმობელ სენის წინააღმდეგ ვერაფერი შესძლეს: იგი გარდაიცვალა ფილტვების ანთებით.

უკანასკნელ წუთში ვალ. გუნია შეესწრო განსვენებულს!..

რადგან ბანაშვიდების დროს ბინა ვერ დაიტევდა ბატიმის მეგობელთა, ამიტომ გამგეობის განკარგულებით მიცვალებულის გვამი იმავე საღამოს 10 საათზე კაცასვენებულ იქმნა ვერის წმ. ნიკოლოზის ეკლესიაში.

დაკრძალვის მოწყობა ქართ. დრამ. საზოგ. გამეობამ იკისრა. განკარგულება და წეს-რიგის დაცვა დაეკვალა ვალერიან გუნიას.

ნატო გაბუნია ახალგაზდობაში

ნატო გაბუნია

ოც და ათი წლის წინად

დღეს დამარხავენ ნატ. გაბუნიას. როგორ უცნაურათ უნდა მეჩვენოს ეს მოვლენა მე, რომელიც დავესწარ მისი ნიჭის დაბადებას.

მახსოვს განსვენებული 1877 წლიდამ, როდესაც ის გორის სცენაზე, სულ ახალგაზდა, თამაშობდა ხამფერას როლს სუნდუკიანცის „ხათაბალა"-ში.

თამაშობდა როგორც დიდად ნიჭიერი არტისტი, თუმცა არსად არ იყო ნასწავლი. თამაშობდა ინსტიქტით.

მისი ნიჭი, როგორც ცეცხლის ნაპერწკალი, ერთბაშად აანთებდა მაყურებლებს და აღტაცებაში მოჰყავდა მთელი ზალა.

1879 წ., როცა სამუდამო დასს ვარდგენდი თბილისში ერთი პატარა წრის მონდობილობით,—მე უნებლიედ მომაგონდა გაბუნიას ნიჭიერი თამაშობა გორში და ვნატრულობდი მის მოწვევას სამუდამო სცენაზე. დათანხმება მისი, როგორც სხვა ქალებისა—სცენის მოყვარულებისა, მეტად ძნელი იყო. ყველას ეთაკილებოდა არტისტ ქალათ ჩაწერა. ყველას ეგონა, რო ქალი, თუ მუდმივ სცენაზე იქნება, ვერას დროს ქმარს ვერ იშოვნის და სახელს გაიტეხს. მაგრამ ნატ. გაბუნიას ისე უყვარდა სცენა, რო ბოლოს დაგვპირდა სამუდამო დასში ჩაწერას. ხოლო მამა მისი, მერაბი არ იყო თანახმა. დავ. ერისთავმა, რომელიც ოფიციალურად ჩვენს წრეში არ იყო, მაგრამ ნამდვილად ბევრად გვეხმარებოდა, იკისრა დაათანხმოს მერაბ გაბუნია. მერაბი მისი ძველი ნაცნობი და პატივისმცემელი იყო, მაგრამ მაინც გაჯიუტდა.

ამის მიუხედავათ, სამუდამო დასის შედგენის წინათ, 1879 წ., მარტში, ნ. გაბუნია ჩვენის მოწვევით ჩამოვიდა თბილისს და ითამაშა აქ (სამუსიკო სკოლის სადგომში, სომხურ სემინარიის სახლში,) დ. ერისთავისაგან გადმოკეთებულ კომედიაში „გეო, მინას და კომპ." ნ. გაბუნიას როგორღაც არ ეხერხებოდა უცხო ენიდამ გადაკეთებულ პიესაში თამაშობა, მაგრამ მაინც ძლიერ მოეწონა მაყურებლებს. ამას გარდა ამავე საღამოს იმღერა თავის მშვე-

ნიერი ხმით და საზოგადო სიმპატია მოიპოვა ერთბაშათ.

იმავ წელს ზაფხულს ნატ. გაბუნია სრულიათ შეგვიერთდა სამუდამო დასს და 1 ენკენისთვიდამ დავიწყეთ სახაზინო თეატრში (ინჟინერების ბაღში) პირველი სეზონი.

თამაშობდა ის თითქმის ყოველ კვირა და სულ ახალ როლებს. ყოველის გამოსვლით ის უფრო მეტად მოსწონდა საზოგადოებას. სეზონის ბოლოს, თავის ბენეფისში, ითამაშა აკ. წერეთლის „კინტო“, მგონია მისთვის განსაკუთრებით დაწერილი, და ყველანი აღტაცებაში მოიყვანა.

გაიარა მას შემდეგ ოც და ათმა წელმა. ამ ხნის განმავლობაში ის გათხოვდა; იმის ქმარი (ა. ცაგარელი) ქალაქს გარეთ გადაიყვანეს სამსახურში. დაქვრივდა... ქართულმა სცენამ ბევრი განსაცდელი გამოიარა; მისი მოთავეები იცვლებოდნენ, თითქმის ყოველწლივ, მოთამაშენიც ხშირად იცვლებოდნენ, რჩებოდა მხოლოდ ნატ. გაბუნია და ორიოდ კიდევ სხვა მოღვაწე და ერთგულათ, შეუწყვეტლათ ემსახურებოდნენ ქართულ სცენას. უსცენოთ ვერც თითონ განსვენებული, ვერც მისი თაყვანისმცემლები ვერ წარმოიდგენდნენ იმას. ქართული სცენა და ნატ. გაბუნია განუშორებელნი იყვნენ აქამდისინ. ხოლო ულმობელმა ბედმა ეხლა მოაკლო სცენას მისი დამამშვენებელი ალმასი.

ვისაც უყვარს ქართული სცენა, ადვილად ვერ დაივიწყებს ნატოს დაუფასებელ ღვაწლს. ქართული სცენა მისი სიკვდილით დაობლდა!

გ. თუმანიშვილი

გაწყდა სიმი

(ნ. გაბუნია-ცაგარლის ხსოვნას)

Пусть арфа сломана, аккордъ еще рыдаетъ,
Пусть жертвенникъ разбитъ, огонь еще пылаетъ.
Надсонъ.

გაწყდა სიმი... გლოვის ჰიმნი კვნესით მოწყდა ხმას მშობლიურს,
ცის ეთერში გაილესა, შეუერთდა აკორდს ციურს.
გაწყდა სიმი... მწუხრის ღიმი დაესვენა სახეს ღვთიურს,
ზეცა ისმენს სხივ-გაშლილი მოთქმა-ქვითინს ამ ქვეყნიურს:

ვინ უკმიოს საკურთხეველს? ვინ ათრთოლოს გრძნობით სული?
მწარე ბედში ცრემლის მფრქეველს ვინ მოჰგვაროს სიხარული?
გაჰქრა ცისკრის ნაპერწკალი, სპეტაკ სულში ანთებული,
გაწყდა სიმი... ჩამოინგრა ხიდი ზეცად გადებული...

მაგრამ ზეცამ მიწის კვნესას სიმფონიით გამოსძახა:
სული სცოცხლობს, უკვდავია, მხოლოდ ფერფლი დაიმარხა,
ვით მოკვდება, ვინც სამოთხის აღმაფრენი სახე ნახა,
ვინც სულისა კვეთებაში უკვდავება გამოსახა!..

გაწყდა სიმი... გლოვის ჰიმნი კვნესით მოწყდა ხმას მშობლიურს,
ცის ეთერში გაილესა, შეუერთდა აკორდს ციურს...

ს. აბაშელი

ნატოს

მოკვდა „ხანუმა“.—ქართულმა სცენამ
ძაძა ჩაიცვა შავი და ბნელი,
გულის სიღრმეში ძარღვი ჩაუწყდა
სულის ჩამდგმელი, მაცოცხლებელი.
მოკვდა „ფროშარი“.—შეწყდა უდროოთ
მისი კვნესა და სიცილ-ხარხარი,
მიწიურს ქვითინს, მოთქმა-ვედრებას
ზევიდან დასცა ბუნებამ ზარი.
ისედაც ობოლს და პატარა ერს
გამოაცალა კვლავ დიდი ძალა,
სიცილ-კისკისი, შვება და ლხენა
დაუნდობელმა ცრემლებათ სცვალა.

* * *

და აწ შენს ცხედარს დავცქერი მეცა
გულ-დათუთქული, თვალ-ცრემლიანი,
თვალწინ მიდგია შენგან განვლილი
გზა უანგარო და ეკლიანი —
და ვფიქრობ: ნუ თუ ესდენ უმადლო
არის ბუნება და მისი ძალი,
რომ ასე მალე დაუნდობელად
დაგახუჭინა სამუდმოთ თვალი?
სიცოცხლე გსურდა და სიცოცხლის წილ
აწ ეფარები უკუნეთს ბნელსა,
გაექეც მუხთალს, კვლავ ვინ დასცინოს
შენებრ ზვიადათ წუთი-სოფელსა?!.

* * *

შენ არ იყავ, რომ გვეფიცებოდი
კიდევ დიდი ხნის ომსა და ბრძოლას?
დამარცხდი განა?—რისთვის მოგვასწარ
შენს ოხვრას-კვნესას, სიკვდილთან თრთოლას.
გამოიღვიძე, დაგვეყივლ-დაგვეყვირე,
მომავლისათვის დაგვლოც-გვაკურთხე.
გულს ნუ მოგვიკლავ, ნუ დაგვიობლე
„შენი ქვეყანა“ და მისი კუთხე!..

ამხანაგი

ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლისა მადამ ფროშარის (ორი ობოლი) როლში

უკანასკნელი სალამი

გამქრალ შთაგონებას

დღეს უკანასკნელათ შევხედავთ ნატო გაბუნიას გაცივებულ ცხედარს. დღეს უკანასკნელ ვალს მოვიხდით მის წინაშე, ვისგანაც ასე დიდათა ვართ დავალებული.

ამ ქვეყნად ყველა თავის ბედის უმადურია. ადამიანი ვერ მისულა იქამდის, რომ ცოტათი არის კმაყოფილად ამოისუნთქოს — დასტკბეს იმ სილამაზით და მშვენიერებით, რაც ასე უხვად მოუცია ღვთაებას ბუნებისათვის და ვინ იცის, როდის მიაღწევს... მშვენიერებისა და სილამაზის წინამორბედნი ასე ცოტანი არიან და ამათაც ადრე უღებს ბოლოს ცხოვრების მოჰარბებული სისაძაგლე...

გული გიკვდება, სული ღონდება, როდესაც კარგად ხელოვნების ასეთ ქურუმებს... ეს მით უფრო გულსაკლავია, რომ მსახიობის ბედი მეტის-მეტად უმადურია, სხვა შემოქმედის ბედთან შედარებით. ყველამ იცის, რომ მწერალი, მხატვარი, მოქანდაკე სტოვებს თავის უკვდავ-საყოფელ ნაწარმოებს, მსახიობი კი, რაც უნდა გენიოსი იყოს იგი, ამ საშუალებას მოკლებულია. მსახიობის გავლენა მანამ არსებობს, სანამ ცოცხალია ის თაობა, რომელიც მას უყურებდა, მითი სტკბებოდა... თუმცა ხსოვნა მისი საშვილი-შვილოდ გადაეცემა, მაგრამ ცარიელი სიტყვა გულს ვერ მოფხანს კაცს, ქართველისა არ იყოს.

ნატო გაბუნია ეკუთნოდა ძველი მოდგმის მსახიობთ, რომელნი მხოლოდ შინაგანი იმპულსის, დამალული, უხილავი ძალის მეოხებით ქმნიდენ თავის და უნებურად ისეთ მხატვრულ ტიპებს, როგორიც იყო ნატოს ხანუმა, ქიჩქინე, ხამფერა, ფროშარი და სხვ...

ნატო არ იცნობდა არავითარ სკოლას, რაც ასე ბლომათ მიმოფანტულა დღეს და ამახინჯებს, უმეტეს შემთხვევაში, ბევრ ნიჭს...

თვით ნატოს ბუნება ულეველი ზღვა იყო და მისი ნიჭი, მისი მხატვრული გრძნობა იმდენათ ფაქიზი, მგრძნობიარე და მძლავრი, რომ თავისთავად უკარნახებდა მას, რაც საჭირო იყო. დღეს პირობები შეიცვალა. ადამიანი დაკნინდა, მდიდარი ბუნებით დაჯილდოვებულნი აღარ ჩნდებიან... თან პროგრესმა, ცივილიზაციამ სხვა მოითხოვა... გარდა ბუნებრივი ნიჭისა, რაც უნდა დიდი იყოს იგი— დღეს საჭიროა ამ ნიჭის სხვადასხვა ფარგალში ჩასმა—იმის და მიხედვით, თუ რაა საბოლოო მიზანი... ამას ჩვეულებრივი ადამიანები დიდის ვაგლახით ახერხებენ მრავალ გზის შრომის შემდეგ, ნატო კი სრულიად თავისუფლათ ჩადიოდა ყოველივე ამას...

ვინ იქნება, რომ ნატოს-მიერ გაპიროვნებული გრძნობა ენახოს და ღრმათ არ ჩასჭედოდეს იგი გულში. თვითონ მხატვართან ერთად არ შეზიზღებოდეს ქვენა გრძნობანი და არ გატაცებულიყოს კეთილშობილური ზრახვებით. ვის არ დაუწყია გულიანი ხარხარი და ამით შვება არ მისცემია, როდესაც ნატოს მადლიანი ბუნება ისე სხარტათ, ისე უბრალოთ, ბუნებრივათ თვალწინ გადგვიშლიდა ათასგვარ კომიკურ მდგომარეობას: ადამიანის სიბეჩავე იყო ეგა, გაიძვერობა, სიფლიდე, სიბრიყვე, თუ სხვა რამ...

ნუ დავივიწყებთ ნატოს პრინციპებს, მის შემოქმედებას — ეგ არის საუკეთესო სკოლა ყველა იმისთვის, ვისაც კი სცენა სწამს და უყვარს. თუ ჩვენ ჩავუკვირდებით მისბუნებას, შემოქმედებას და ვეცდებით მას დავუახლოვდეთ, რავდენადაც კი შეგვეძლება—ეს იქნება საუკეთესო ძეგლი—საუმჯობესო პატივის ცემა ძვირფასი მხატვრის ხსოვნისა...

აკაკი ფალავა

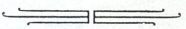

ეჰ, ვინ უწყის...

ნატოს ხსოვნას

მახსოვს, მზეო, სცენას შავ-ბნელს
სხივს სტყორცნიდი, აშუქებდი.
ყინვის ნაკვთზე შეკუმშული
იცინოდი... ხითხითებდი.
ეჰ, ვინ უწყის ცოდვის შვილნი
თუ რავდენი გვახარხარე;
~~ეჰ, ვინ უწყის, კულისებში~~
თუ რავდენი ცრემლი ჰღვარე?!.

ი. გრიშაშვილი

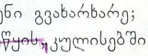

ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლისა ხამფერას როლში

ფასდაუდებელი დანაკლისი

იგი, რომელიც ქართულ სცენის დამშვენებელ იიყო, იგი, რომელიც უნიჭიერესი დამამსურათებელი, განმახორციელებელი იყო ა. ცაგარლის, ნ. სუნდუკიანცის და სხვა დრამატურგთა მიერ გამოხატულ ტიპებისა, იგი, რომელიც შეუდარებლათ გვიხატავდა „ხანუმას“, „მადამ ფროშარს“, „დაქცეულ ოჯახის“ ოსეფას ფანტია ცოლს და სხვა ტიპებს, იგი რომლის იუბილე რავდენიმე თვის წინად, დიდის აღტაცებით იდღესასწაულა არამც თუ მხოლოდ ქართველმა საზოგადოებამ, არამედ მთელის კავკასიის ერთა წარმომადგენლობამ, განურჩევლად სქესისა, ეროვნებისა, სარწმუნების და პოლიტიკურ მიმართულებისა, -- იგი დღეს აღარ არს, და ეს მას შემდეგ, როდესაც მის იუბილეს დროს, მთელმა ხალხმა უსურვა— „ჯერ კიდევ დიდხანს იცოცხლე ქართულ სცენისათვისო“.

სჩანს ჩვენმა უგულითადესმა სურვილმან არ გასჭრა.

რა ვთქვათ, როგორ გამოვსთქვათ თუ რასა გრძნობს ჩვენი გული ამ ფრიად დიდის ნიჭის დაკარგვის გამო.

როდესაც გული გრძნობს,—კალამი აღარ მოქმედობს... ბაგე სდუმს...

დაობლდა ქართველ მსახიობთა დასი. საგრძნობი რამ დაკარგა ქართულმა სცენამ.

უკეთესი ადამიანი ჩამოშორდა საზოგადოებას. ჩვენ, როგორც ტომით სომეხი, ღრმათა ვგრძნობთ მის დაკარგვის სიმწვავეს, რადგანაც იგი იყო ორ მოძმე ერთა შორის სოლიდარობის და ძმობის მქადაგებელი მოციქული, სცენიდან და ცხოვრებაში.

ჩვენ რომ განსვენებულ ნიჭიერის მსახიობქალის იუბილეს დროს მის ქებასა ვწერდით და ვადიდებდით სომხურ პრესაში, დღეს უზომო მწუხარებით ვწერთ მის ნეკროლოგს.

ჩვენს ღრმა თანაგრძნობას ვუცხადებთ მოძმე ქართველ ტომს ამ დიდის დანაკლისის გამო.

თვალ ცრემლიანი, მუხლ მოდრეკილი ქედს ვიხრით შენი ახალი სამარის წინაშე და

გავიძახით: — Sit transit terra levis — და სუმბუქ გექმნეს შენ მიწა, დაუფასებელო მუშაკო ხელოვნებისა, შეუდარებელო მსახიობო მრავალ ტანჯულ ქართული სცენისა...

ვეღარ მოვისმენთ საყვარელ ნატოს ზარივით წკრიალა ხმას, ვეღარ დავტკბებით მის ლამაზ თამაშობით.

საუკუნოდ გაჩერდენ მისი ლამაზი თითები, ვეღარ მოვისმენთ დაირის ხმას და მის მელოდიურ სიმღერას.

Artemius

† ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლის ხსოვნას

ტანჯვა-წვალება, ვაი-ვაგლახი, დაუსრულებელი გოდება არა გვშორდება ქართველებს. ერთი მეორეზედ გვეცლება ხელიდან საუკეთესო შემოქმედი ძალები...

ულმობელმა სიკვდილმა ჩაქრო ბრწყინვალე ვარსკვლავი ჩვენს შავ ღრუბლებით მოცულ ცაზედ... გულქვა განგებამ გამოანგრია ქართული ხელოვნების ერთი დედა-ბოძთაგანი...

აღარა გვყავს **ნატო**, რომლის მხოლოდ სახელიც-კი აორკეცებდა ქართველთ გულის ცემას, ახალისებდა სულს...

აღარა გვყავს **ნატო**, რომლის თამაშის დანახვაზე ყოველი ქართველის თვალები სიამაყეს ჰხატავდენ და ყოველი ჩვენგანის გულში იელვებდა ხოლმე: „არ მომკვდარა, მხოლოდ **სძინავს და ისევ გაიდვიძებს**“-ო.

განქრა ბრწყინვალე ვარსკვლავი, საუკეთესო სკოლის შემქმნელი და სულის ჩამდგმელი...

დაობლებული, ძაძით შემოსილნი, თმა გაშლილნი დასცქერიან ჯერ გაუცივებელს გვამს: ხანუმა, ფროშარი, ხამფერა, ქიჩაქინე...

ჰგლოვობს ქართული სცენა და მთელი ქართველი ერი.

ტირილი... მხოლოდ ტირილი...

განა ახლანდელ ქართველებს სხვა რამ შეგვიძლიან?!.

პატიოსანო, მხნე მუშაკო, ქართლის შვილო! შეუნდე, პირმშოვ, შენს მშობელს საქართველოს, თუ სიცოცხლის დროს მისმა შვილმა უვიცობის გამო შესაფერი პატივი ვერა გცა, შესაფერად ვერ დააფასა ის დიადი ღვაწლი, რომელიც მიგიძღვის შენ ქართული სცენის აყვავებაში!..

უდროოდ მოწყვეტილო სცენის ვარსკვლავო! ის შუქი, რომელიც ფართო ზოლად მისდევს შენგნით განაკვალ გზას, თავდებია მისი, რომ თუ აწმყომ ვერა, მომავალი მაინც შესძლებს შენს დაფასებას...

ხელუხლები ძეგლი, რომელიც სიცოცხლეშივე აგიგო შენმა შემოქმედებითი ნიჭმა, საუკუნოდ ქმნის შენ სახელს ყოველ ქართველის გულში...

კორდელი

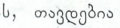

აღარ გვყავს ნატო!...

ჩაქრა მზის სხივი, დაიმსხვრა ჩანგი,
ცრემლი მოჰხეთქა მწუხარებამა!
გლოვობს სამშობლო.., შვებისა ჰანგი
გულში ჩაახრჩო მდუღარებამა.

ვტირით: უწყალო ბედისა წერამ
მოგვტაცა ბედკრულთ ნეტარი შვილი:
აღარ გვყავს ნატო... გლოვის სიმღერამ
გვამცნო სიობლე, გულის ტკივილი!

ი. მჭედლიშვილი

სიკვდილი...

ნ. გაბუნია-ცაგარლის ხსოვნას

(მისი გარდაცვალებისა გამო)

სიკვდილი...

აი, მტერ-მოყვარე ბუნებისა, თვით განგებისა; ხოლო სენი ულმობელი არე-მარისა, ადამ-შვილისა.

იგი მძლეველი ყოვლისა ძლიერისა თუ სუსტისა.

იგი მჭრელია, ვით ცელი; სთიბავს ყოველსა: დაბალს თუ მაღალსა, ბოროტს თუ კეთილსა...

იგი სპობს, მიწასთან ათანასწორებს...

იგი თანასწორად ჰკლავს უნაყოფიერს, ნაყოფიერსა...

მისგან ყოველი მკვდარია, მკვდარი...

მაგრამ, არა! ვერ ჰკლავს ნაყოფიერსა: მხოლოდ სცვლის სხეულითა, ვითა ყვავილსა სურნელოვანსა...

სიკვდილი?!...

იგი ჰკლავს უხეიროსა, ვითა უსუნო ყვავილოვანსა; კეთილს-კი მხოლოდ გარდასცვლის, ვით აჭკნობს ვარდსა სურნელოვანსა...

აი, იგიცა გარდაცვლილია, ვით ია მოწყვეტილი ჩვენს ხელში დამჭკნარია; ხოლო მისი სული-კი, ვით სურნელება, ჩვენს ხსოვნაშია...

ს. გლახაშვილი

ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლისა ქიჩქინეს (ქოროღლი) როლში

ნატო გაბუნია, როგორც მსახიობი

ბევრი-რამ შემეძლო მეთქვა განსვენებულ მსახიობის ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლის სასცენო მოღვაწეობის შესახებ, მაგრამ დღეს, ჩვენის სცენის საერთო უბედურების დროს, დღეს, როდესაც განსვენებულის ცხედარი არცკია გაცივებული, დღეს, როდესაც არც-კი მინდა ვირწმუნო, რომ ნატო გაბუნია აღარ სუნთქავს, არ ლაპარაკობს,—„გონება ხელობს, გაშმაგებულს აზრი მერევა“ და აღარ ვიცი, საიდან დავიწყო?!.

ალბათ შემდეგ უფრო ფართედ შეეხებიან მისს სამსახიობო მოღვაწეობას და ამ ჟამად მე, მხოლოდ ერთ საგანზე მივაქცევ მკითხველთა— და განსაკუთრებით— სცენის მოყვარეთა ყურადღებას.

ჩვენ—მსახიობთა და სცენის მოყვარეთა უმეტესობა რომ ჟინიანობის სენითა ვართ შეპყრობილი, ვინ არ იცის... ამ სენს მოკლებული იყო განსვენებული და მეც სწორედ ეს მინდა აღვნიშნო... ნატო გაბუნია თითქმის ათი წელიწადი მუშაობდა სახალხო თეატრის სცენაზე და ამ ათის წლის განმავლობაში არ მახსოვს დაეგვიანოს და რეპეტიციაზე თავის დროზე არ გამოცხადებულიყოს... ასჯერ ნათამაშევი პიესა რომ გვეთამაშნა და მას ასჯერ ნათამაშევი როლი ჰქონიყო, რეპეტიციას ისე გადიოდა, თითქოს ახლად სთამაშობსო...

არა გვგავდა ჩვენ—იმ სცენის მოყვარეთა და მსახიობთ, რომელთაც თუმცა ხშირად როლი არ ვიცით, მაინც ამაყად და მედიდურად გავიძახით: თავი გამანებეთ, ხვალ გავივლით, ანუ —წარმოდგენის ღამეს ვიტყვით...

ამ სენს აცილებული იყო განსვენებული.

უკანასკნელად ქარელში მარგუნა ბედმა ნატო გაბუნიასთან თამაშობა.

ნატო „ხანუმას“ თამაშობდა, მე აკოფას. ჩვენთან ერთად მონაწილეობდენ ადგილობრივი სცენის მოყვარენი. მახსოვს, პიესის ერთი ადგილის რეპეტიცია სამჯერ გავიარეთ და ნატო, თითქოს არასოდეს არ ეთამაშნოს ეს როლიო, სამჯერვე ხალისიანად გადიოდა რეპეტიციას...

ერთი შემთხვევაც. ქარელში რო მივედი, წარმოდგენის დღეს, ვნახე „სცენა“. არაფერი არ იყო თავის რიგზე, სასცენო ფიცრები აქა-იქ ეყარა, იქაურობა ნაგვით იყო სავსე, ორი სამი საათის შემდეგ წარმოდგენა უნდა დაწყობილიყო და სრულიად არაფერი იყო მომზადებული, ხოლო მეთაურნი-კი, თითქოს არაფერი ამბავიაო, უმოქმედოთ იყვენ.— ცოტა არ იყოს მეწყინა მეთაურთა ასეთი დაუდევრობა, ჯავრი მომივიდა...

ეს შემნიშნა ნატო გაბუნიამ და შემოგიბღვირა: რაო, რა ცხვირი ჩამოუშვი.— თუ კი მე ვთამაშობ ამ სცენაზე, შენ რაღა ხარო!.. რასაკვირველია, დავარწმუნე, რომ ჩემი გულის წყრომა მას არ შეეხებოდა...

აქედან სჩანს, ნატო რაოდენად თავდადებული იყო, რომ სულ უბრალო შენობაშიაც არ უკადრისობდა თამაშობას...

იშვიათად თუ მოიპოვება მეორე მსახიობი, რომელსაც ასე ჰქონდეს შესისხლხორცებული თავისი მოვალეობა სცენის წინაშე... იგი დიდის მოწიწებით ეპყრობოდა სცენას, თითქმის ეკრძალებოდა. არასოდეს ირ ივიწყებდა, რომ იგი წმინდა მოვალეობას ასრულებდა...

აი, რასა მწერს ქარელიდან „ხანუმა“-ს თამაშობის შესახებ:

„ძვირფასო ძამია ნიკო!

მოვიდა ჩვენი აღსასრულის დღე და მოგვდით ჰარსკვ�სადმოს ჰოეზდით, ეს ზემო ხვედურეთში, სადც ეხლა მე ვარ სტუმრად ჩემს დისწულ სონასათან (ცაცაშვილისა), რომელსაც შენც იცნობ. ეს ვიქნებით. სტანციიდამ სმი ვერსი არის. მეორე დღეს წავალთ ქარელში, სადც წარმოდგენას მართავენ. ჩვენ მხოლოდ ერთხელ ვთამაშუბთ, რადგანაც სოფელში სცენა ვერ მოახერხეს. და თუ შენ დათანხმდები (მე კი თანხმა ვარ), კვერას კალიზე გავმართოთ წარმოდგენა გლეხი კაცებისთვის...

შემოსავალი გლეხი-კაცებისითვის არის: აბანო უნდა გაუმართოთ“... და სხ.

ასე ესმოდა განსვენებულს ჯაშარიტი მსახიობის დანიშნულება...

და ასეთი მასწავლებელი, აღმზრდელი, უკეთესი მაგალითის მაჩვენებელი დღეს აღარა გვყავს...

იგი ცივ სამარეს ჩაესვენა და მასთან ერთად გაცივდა, დროებით მაინც, ჩვენი თეატრის კერა...

საუკუნოდ იყოს ხსენება შენი, ძვირფასო მასწავლებელო ხელოვანო, მოზარდი თაობის წასაბაძო მაგალითო!.. **ნიკო გოცირიძე**

ჯოჯოხეთიდან სამოთხეში

(ნატალია გაბუნიას ხსოვნას)

გამოგვიელია მიწაზე ვაება შენს სიცოცხლეში, დაბადებულს და აღზრდილს ამ ჯოჯოხეთში...

ცხოვრებამ გამოგაწრთო სიღარიბეში, შხამ-გესლში... არ გაკლებდა შეურაცხყოფას, არ ასცდენიხარ გადაგვარებულ ხალხის ბოროტ ენასა!.. თამამად, მუდამ პირ-მცინავი, გზას ეკლიანს ჰკაფავდი; ვერაგობას, გაიძვერობას, ფუქსავატობას ამაყად სცენაზე გვიხატავდი.

შენის თამაშით ჩვენს თავზედვე გვაცინებდი!..

ჩვენსა ჩრდილსა შენვე ნიღაბს ხდიდი!..

შენ შესწირე თავი სცენასა, გადალახე ძველი ზნე-ჩვეულება და ამით გაუღე კარი წმიდა ტაძრისა ყველას, ვისაც სული იწვევდა მსახიობათ.

შენის სიცილით, შენის ხარხარით მკურნალობდი ჩვენს იარებსა, ჩვენ ამას ვგრძნობდით და დაგაფასეთ კიდეცა...

თუმცა სამარეში ჩახვედი, მაინც ხარხარებს შენი სული თვალხილულ ჯოჯოხეთშია და ბევრს კიდეც აუხელს თვალსა!..

სულმნათო ადამიანო! წადი ახლა კი სამოთხეშია, დიდი ღვაწლი მიგიძღვის შენს სამშობლოშია!..

არ დაგივიწყებთ, ჩვენო ნატალია, სამარადისოთ!,. **გიორგი ფოცხოველი**

ნაგო ვაზუნია სახალხო სცენაზე

(მოგონება)

ჩვენი თეატრის მუშაკთა რაზმს გამოაკლდა დირსეული მედროშე.

ქართულმა თეატრმა დაჰკარგა შეუდარებელი ნიჭით ადსავსე მსახიობი.

მსოფლიო ერთად დაიკარგა ბევრი ისეთი როდი, რომლის ადმსრულებელი ჯერ არ მოგვეგია ჩვენს სცენას.

დიდ, დი

ნატო სააგარაკოდ ს. ზემო ხვედურეთში

საუცხოვო საღამოა!.. ცა ვარსკვლავებით მოჭედილა!... ბადრი მთვარე უხვად აფრქვევს ვერცხლისებურ შუქს ზემო-ხვედურეთის კეკლუც მიდამოებს... ვსხედვართ აივანზე, ვტკბებით წყნარი ბაასით და საღამოს საამურ სიოთი...

ამ დროს შორით მოისმა სევდიანი, წყნარი სიმღერა, რომელმაც გაგვიტაცა და მყისვე სიჩუმე გაამეფა.

ნელმა სიოდ ჩვენამდის მოატანა სიმღერის უკანასკნელი სიტყვებიც

„ჩემო თავო! ვეღარ გკურნვენ წამალით!
დაღმართ, დაღმართ, დაუშვები წამალით!
იქ ჩაბრძანდი, სად გელიან ლოდებით!
ბარით, ნიჩბით, კუბოთი და ლოდებით,!
დაივიწყე, —ვინც გახსოვდა მარად ის,
ხელ-დაკრეფით განისვენე მარადის!“

უკანასკნელმა ჰანგმა საოცრად დიაწკრიალა და ერთბაშად შესწყდა, მაგრამ მთელი არსება წარიტაცა და კიდევ დიდხანს გვესმოდა იგი. ვისხედით მოჯადოვებულნი, სმენად გადაქცეულნი... მომხიბვლელი საღამოს შთაბეჭდილებას შეუერთდა საუცხოვო სიმღერაც...

ვინ იყო ეს ჯადოქარი, რომელმაც აგრე წარიტაცა ჩვენი გული, დაგვავიწყა დროებით აქაური ჭირ-ვარამი?...

განა იკითხავს ამას ის, ვისაც ერთხელ მაინც გაუგონია ნატოს სიმღერა?..

მღეროდა ნატო, რომელიც სააგარაკოდ ჩამოსულიყო დასთან ზემო ხვედურეთში...

მეორე დღესვე გადავედით ნატოს სანახავად. ისეთივე მხიარული, ისეთივე დარბაისელი, ისევე დაუღალავი, როგორც სცენაზე... პირველი შეხედვით გუშინდელი სიმღერის სევდის ნატამალიც კი არ ეტყობოდა, მხოლოდ ვინცკი ახლო იცნობდა ნატოს, შეატყობდა რაღაც არა ჩვეულებრივ სევდას.

— ძლიერ კარგად ვგრძნობ თავს,—გვიპასუხა ჩვენს კითხვაზე,—მე რა მიჭირს მშვენიერ ჰაერზე, გრილობი; თქვენა ხართ საბრალონი ამ ხოლერიანობის დროს, რომ იხრაკებით თბილისის სიცხეში...

და მართლაც, არ ეტყობოდა ავადმყოფობა დილიდან საღამომდე დატრიალებდა შინ; უსაქმოდ ვერა სდგებოდა ერთ წამსაც... აქ კალოზე გადავიდოდა, იქ სადილ-ვახშმის გაკეთებას ეხმარებოდა, აქ სტუმრებს ამხიარულებდა და განა მარტო შინ!...

ნატოს ჩამოსვლის შემდეგ ზემო-ხვედურეთი სამხიარულო ადგილად გადაიქცა. რომელ ოჯახშიაც ნატო გადავიდოდა სტუმრად, იქვე შეიკრიბებოდა მთელი სოფლის ახალგაზრდობა და ატარებდა დროს. რასაკვირველია, მთელი საზოგადოების გამამხიარულებელი ნატო იყო...

ერთ ასეთ საღამოს ნატო პირდაპირ შეუდარებელი იყო. რუსი პოლკოვნიკი ყავდა ოჯახს სტუმრად და, აბა, ვინ იქნებოდა იმის გამართობელი ახალგაზრდებში. ნატო მიუჯდა გვერდსა და ისე მოჰხიბლა დარბაისლობით და საუცხოვო ბაასით მოხუცი პოლკოვნიკი, რომ უკანასკნელი ძლიერ ნასიამოვნები დარჩა და მასპინძელს დიდი მადლობა გადუხადა ნატოს მოწვევისათვის; მით უმეტეს საინტერესოა ეს ფაქტი, რომ ნატო თითქმის არ ლაპარაკობდა რუსულად და პოლკოვნიკმაც ქართული ცუდათ იცოდა...

ჩემს დროს ქარელში გამართეს წარმოდგენა... რასაკვირველია, საღამოს სულის ჩამდგმელი ნატო იყო...

ითამაშეს „ხანუმა“, მაგრამ „ხანუმა“ ნატოს ამ საღამოს რაღაც უგულობა ეტყობოდა, თითქოს გრძნობდა, რომ უკანასკნელად თამაშობდა. ხანდახან მხიარულების დროსაც. თუმცა იშვიათად, ნატოს თვალებს სევდა გადაებურებოდა... ასეთ დროს ნატო უთხოვნელად მღეროდა ხანგრძლივ, შეუწყვეტლად, თითქოს უნდა სიმღერით გაიქარწყლოს სევდაო. წამოსვლის წინ დასამშვიდობებლად გადავედი.

— შენთვის ჩემი ბიოგრაფია არ მომიცია? მკითხა,

დაიწყო ძებნა, მაგრამ წიგნაკები შემოლეოდა და მითხრა: „რვაში ჩამოვალ თბილისში და იქ მოგცემო... როგორ წარმოვიდგენდი, რომ ეს უკანასკნელი გამოთხოვება იყო. არასოდეს არ დამავიწყდება სევდიანი, მაგრამ ისევე მომღიმარე ნატოს სახე და უკანასკნელი ჰანგი მისი მომხიბვლელი სიმღერისა.

ოლ.

ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლისა უკანასკნელ ხანში

ვისზე როგორ იმოქმედა ნატო გაბუნიას გარდაცვალებამ:

საზარელი მეხივით გავარდა ნატო გაბუნიას გარდაცვალების ამბავი...

პირველად ვალ. გუნიამ აცნობა ნ. გაბუნიას ბინაზე მყოფს ბ. ნებიერიძეს ნატოს გარდაცვალება.

ბ. ნებიერიძისა ყრუდ აქვითინდა.

კ. მესხიმ გზაში შეიტყო; გამტკნარდა, ტუჩები და თვალები აუთამაშდა, მაგრამ ვერაფერი სთქვა სიმწარით.

ვლ. ალ.-მესხიშვილს იოსებ იმედაშვილმა აცნობა ეს ამბავი. მსახიობმა ვერ გაიგონა და იკითხა: რაო?—როცა განუმეორა—„ნატო აღარა გვყავსო", ყრუდ ამოიგმინ-ამოიყვირა და შეძრწუნდა... საზარელი იყო მისი გამოხედვა და სახის გამომეტყველება...

ვალ. შალიკაშვილი—თითქო სხვის ანაბარი, საჭირო, ძვირფასი განძი დაჰკარგვოდეს და არ იცის საით წავიდესო, ისე იყო გამტკნარებული...

ქართული დრამ. დასი მომავალ სეზონისთვის 16 აგვისტოს დილით შეკრებილიყო ახალი პიესის წასაკითხავად; მაგიდა და სკამები მოემზადებინათ დასასხდომად. ამ დროს მოვიდა ცნობა ნატო გაბუნიას გარდაცვალებისა. მთელ დასს თითქო ზამთრის მყინვარა სუსხმა გაუარა ტანშიო, შეკრთა, კრიჭა შეეკრა...

ნ. გ. ქართველიშვილი—უზომოდ შეწუხებული ხმას ვერ იღებს, უმეტესად დაბლა იცქირება. თუ დაილაპარაკებს, თითქო გულზე რაღაცა ჰკბენსო, პირისახის კუნთები ეძაგრება... თვალებს აქეთ-იქით აცეცებს, თითქო რაღაცას ეძებს, და უნდა კიდევ ერთხელ თვალი მოჰკრას ქვესკნელში ჩამქრალს სინათლის შუქსო...

ა. მ. შიხინოვი თითქმის სრულებით არა ლაპარაკობს, და თუ ხმას ამოიღებს, ეს რა მოგვივიდა, რა დავკარგეთო!—იტყვის ხოლმე.

ა. პ. სარაჯიშვილი, თითქო არ უნდა ვისიმე ლაპარაკი გაიგონოსო, არვის უსმენსო, ცის კიდურში გაიცქირება თვალდაუხამხამებლად და ვერ შერიგებია მომხდარს ამბავს...

ა. მ. კარგარეთელს—თვალთ ცრემლი მოადგა,

არ იცის რა თქვას, არ უნდა დაიჯეროს, რომ ნატო ადარ არის...

ვალ, გუნია—სიტყვას ვერ ჭეშეის მწუხარეების ეამოსაოქმელად, ხანგრძლივ სიტეუაში დაიესთიდლა ჭეგეს... გაოგნებულია!

მ. მ. საფაროვ-აბაშიძისას ადარ უნდა ვასმეს შეხედოს, თითქოს ადარც მზის სხივი ეჭრიანებაო; გულჩახვეეულია, თითქოს გულის ერთი ძაფოაკანი ჩაეწეეტესო...

ვას. აბაშიძე—მდუმარეს... თითქო სიზოგადოებაში კარეეა ადარაფრად ეპიტნავეს, თითქო მხარი მოსტეხეს...

ა. ქალანთარს, სომხურ კაზეთის „მშაკ"-ის რედაქტორს, შეეკითხა ჩვენი და იმავე კაზეთის თანამშრომელი Artemius-ი: შეიტეეთ თუ არა ნატო გაბუნიას კარდაცვალებაზ? ქალანთარი ოდნავ სავარძელში მიეშვა, თვისდაუნებურად თვალები მიელულა და კამტკნარებით წარმოსთქვა—დიდ, დიდ!... არ შემიძლიან სიტეეებით გამოვსთქვა ის, რასაც ვგრძნობ,--და მასთან კაეწოდა ახლად დაწერილი ნეკროლოგის ორიგინალი...

ი. ს. მარკოზოვმა, „მშაკის" მეორე რედაქტორ-კამამეცემმა, წამოიძახა—რა მეგობარი დავკარგეთ!.. და დადუმდა..,

ოსებ იმედაშვილს რედაქციაში აცნობეს—შეეე კარდაიცვალაო. იმედაშვილმა საკარძლიდან წამოიწია, ერეუ ხმა გამოსცა, სული გაეძინდა, მცირე ხანს შემდეგ წაიკითხა: „მოკვდა ქართული სცენის ბუნებრივი დიმილი, ტრემლთა შორის ტირილი... ის ადარ არის, ადარ"!..

ტრ. რამიშვილმა თავის ბინაზე კაზეთში ამოიკითხა მსახიობის კარდაცვალების ამბავი, თვალთ აუბრედდა, კოოგნდა, არა სჯერდა წაკითხული—თვალი თუ მატეუებსო, და წამოიძახა—НѢТЪ, НѢТЪ, ЭТО НЕ ВОЗМОЖНО... არ იქნება, არა!.. დასცხუდივით კამეორა რავდენჯერმე.

ქართულ დრამატიულ საზოგადოების გამგეობას

ეოველ ჩვენკანისთვის ძვირფასის, ქართული სცენის ნაჯეერ მსახიობის ნატალია მერაბის ასულის გაბუნია-ცაგარლის კარდაცვალებით, თავზარდაცემული დრამ მწუხარებასა და გულწრფელ თანაკრძნობას ვუცხადებ ქართველ ხალხს დრამატიულ საზოგადოების სახით.

ალექსანდრე პეტრეს-ძე სარაჯიშვილ

(ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლის ხსოვნას)

გულს, დაწყლულებულს
სევდა ნაღველი ადარ ელევა.
ტანჯული მხარე კვლავ ძაძებშია,
გლოვას ეძლევა

–

მისწყდა სიმთ ქღერა,
ტკბილი ჰანგი ვეღარ მოგვწვდება,
მხოლოდ ნაგრძნობი სამუდამოდ
გულს ჩააკვდება.

—

დამჭკნარ ვარდის წილ
სხვას ვერ ვნახავთ, იმედი ქრება,
კვლავ გული კვნესის უიმედოდ,
ცრემლი იღვრება...

ნიკო წინა-შვილი

წ ვ რ ი ლ ი ა მ ბ ე ბ ი

ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლეს დღეს, 12 აგვისტოს, გამოასვენებენ ვერის წმ. ნიკოლოზის ეკლესიიდან და წმ. ნინოს კუკიის სასაფლაოზე წაასვენებენ დასაკრძალავად.

ქართ. დრამ. საზ. გამგეობამ გვირგვინით შეამკო განსვენებულ მსახიობის ნ. მ, გაბუნია ცაგარლის ცხედარი.

ზუბალაშვილის სახალხო სახლში ქართულ წარმოდგენების მმართველმა წრემ დაადგინა, გვირგვინით შეამკოს განსვენებულ მსახიობის ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლის ცხედარი და დაკრძალვას დაესწროს.

ზუბ. სახალ. სახლის სომხურმა წრემ გადასწყვიტა: გვირგვინის ნაცვლად განსვენებულ ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლის სახელობაზე ქალაქის უფასო სასადილოს გაუგზავნოს გვირგვინის ღირებული ფული, და დაკრძალვას დაესწროს.

გუშინ ზუბალაშვილთა სახ. სახალხო სახლში გარდახდილ იქმნა პანაშვიდი ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლის სულის მოსახსენებლად.

ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლის დაკრძალვის საქმე იკისრა ქართ. დრამ. საზოგადოების გამგეობამ.

ქართულმა დასმა ორშაბათს დანიშნული რეპეტიციია და კითხვა, ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლის გარდაცვალების გამო, მეორე დღისთვის გადასდო.

„არტისტიულ თეატრის" საზ. დაადგინა გვირგვინით შეამკოს განსვენებულის ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლის კუბო.

ქ. თბილისის თვითმმართველობამ, ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლის გარდაცვალების გამო დაადგინა, თანაგრძნობა გამოუცხადოს ჭირისუფალთ, 2, გვირგვინით შეამკოს კუბო, 3. დაესწროს დაკრძალვას და ზუბ. სახ-ხო-სახლში პანაშვიდი გარდაიხადოს.

ვერის აუდიტორიამ დაადგინა გვირგვინით შეამკოს ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლის კუბო.

ნატო გაბუნიამ უკანასკნელად ითამაშა ს. ქარელში, 17 მკათათვეს, 1910 წ. „ხანუმა“.

პანაშვიდები ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლის სულის მოსახსენებლად ყოველ საღამოს ექვს ნახევარ საათზე იმართებოდა ვერის წმ. ნიკოლოზის ეკლესიაში. ესწრებოდენ სხვა და სხვა დაწესებულებათა წარმომადგენელნი და დიდძალი საზოგადოება.

ჰიათურის დრ. საზ-ბამ და სცენის მოყვარეთ დაადგინეს გვირგვინით შეამკონ განსვენებულ მსახიობის ნატო გაბუნიას კუბო. დაესწრებიან დელეგატნი.

ქართ. დრამ. დასის მსახიობთ დაადგინეს გვირგვინით შეამკონ განსვენებულ მსახიობ-ამხანაგის ნატო გაბუნიას კუბო და დაკრძალვას დაესწრენ.

დრამ. საზ-ის გამგეობამ თბილისის გუბერნატორს დეპეშით მიმართა კოჯორში და სხოვა, ნება მოგვეცით ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლის დაკრძალვაზე სამხედრო მუსიკა ვიყოლიოთო.

ხაშურის საზოგადოებამ დაადგინა გვირგვინით შეამკოს ნ. მ. გაბუნიას კუბო. დაკრძალვაზე დეპუტატად წარმოგზავნილია მთავარ-დიაკვანი იოსებ კვალიაშვილი.

ქართული თეატრი ნ. გაბუნიას დაკრძალვის დღეს მთელი დღით დაიკეტება, თეატრის ყველა მოსამსახურეთ გარდასწყვიტეს დაკრძალვას დაესწრენ.

დეპეშები

ფოთი. ნატალია გაბუნია-ცაგარლის ფოთელ ყველაპატივის მცემლებთან ერთად ვსტირით უდროოდ დაკარგულს, ძლიერსა და თვით ნიჭიერ მსახიობს, რომელმაც გააზროვნა სამშობლო სცენის მსახურება. გთხოვთ ფოთელების მხრივ გვირგვინით შეამკოთ კუბო. ნიკოლაძე, მეუნარგია.

ბათუმი. შეუძლებელია სიტყვით გამოითქვას ის მწუხარება, რომელმაც მოიცვა მთელი ბათუმის ქართველი საზოგადოება ჩვენი სცენის სიამაყის და სასიქადულო გაბუნიას გარდაცვალების გამო. ღრმა თანაგრძნობას ვუცხადებთ დაობლებულ ქართულ დრამატიულ საზოგადოებას და გარდაცვალებულის ნათესავებს.—სოფიო ნაკაშიძისა გ. ჟურული, ანდრონიკაშვილი მესხი. გრიგოლ ელიავა, ნინო ქიქოძისა, ლეონიდ ქიქოძე, ანდრია დეკანოზიშვილი, გიორგი ელიავა.

ოზურგეთი. გიგზავნით 25 მანათს ნ. გაბუნიას სახელობის ფონდისათვის. თქვენთან ერთად ვსწუხვარ სახელოვან მსახიობის დაკარგვას. ვასილ ხუნდაძე.

ბორჯომი. სულიერად შეწუხებული ვარ ქართული სცენის მძიმე დანაკარგით. გ. სუნდუკიანცი.

მოსკოვი. თქვენთან ერთად ვგლოვობ უბადლი და დაუვიწყარ ნატო გაბუნიას დაკარგვას. ეფემია მესხი.

ქუთაისი. სიტყვას ვერ ვპოებთ ჩვენი მწუხარების გამოსათქმელად დაფასებულ ნატოს მოულოდნელ და უდროო გარდაცვალების გამო.—ქ. ქუთაისის თვითმმართველობის მოსამსახურენი.

ახალ-სენაკი. ახალ-სენაკის წ. კ. ს. განყოფილება გთხოვთ მსახიობ გაბუნიას კუბო გვირგვინით შეამკოთ შემდეგი წარწერით—ღრმად პატიცემულს და უნიჭიერეს ნატოს. გამგეობის თავმჯდომარე ხოფერია.

მანგლისი. ნ. გაბუნიას დაკარგვით გულწრფელად დაღონებული, ღრმად თანაუგრძნობ ქართულ თეატრს. ექიმი თამამშვილი.

მოსკოვი. თქვენთან ერთად ვსწუხვართ მშვენიერ ნიჭის—გაბუნია-ცაგარლის დაკარგვას. ვახტანგ მჭედლოვი, კოტე მარჯანოვი.

მანგლისი. ცხარედ ვსტირით ეროვნულ თეატრის სიამაყეს, დიდსა და შეუდარებელ ნიჭიერ ნატოს დაკარგვას.

მსახიობნი: გედევანოვ—მირაღიანი, არუთიუნიანი, მღ. ხუციანი, ფოტოგრაფი ბაბალოვი, ერიციანის ოჯახობა, სეილანოვი, დიდზურაბოვი.

ყვირილა. ვუერთდებით ქართ. ეროვნული თეატრისა და ამხანაგთა უდიდეს მწუხარებას დამსახურებულ ნიჭიერ მსახიობ-აღმზრდელის ნატოს გარდაცვალების გამო. მარო მდივანი და ვასო ურუშაძე.

სოხუმი. სოხუმის ქართველობა უზომოდ დამწუხრებულია ჩვენის სცენის ნიჭიერი წარმომადგენელის დაკარგვით. ვგრძნობთ-რა ჩვენის ღარიბი სცენის დიდს დანაკლისს, საზოგადო მწუხარებას ვიზიარებთ. თავდგრირიძე.

ჰიათურა. ჰიათურის დრამ. საზ. გამგეობა და სცენის მოყვარენი სწუხან ჩვენის სცენის ლამპარის დაკარგვის გამო.

ცაგვერი. სულით და გულით ვუერთდები ამხანაგთა მწუხარებას ნიჭიერ მსახიობ ქალისა და ძვირფას ამხანაგის ნატოს გარდაცვალების გამო. ნინო ჩხეიძე.

ყვირილა. ღრმად დამწუხარებული ვართ ჩვენის სცენის ფასდაუდებელი დანაკარგით, რომელიც განიცადა ნ. გაბუნიას გარდაცვალებით: ქართულმა სცენამ დაჰკარგა თვის ერთი საუკეთესო დედაბოძთაგანი. ყვირილის წ. კ. საზოგადოების გამგეობა.

მოსკოვი. ღრმა მწუხარებით აღიბეჭდა მოსკოვის ქართველ საზოგადოების თვითეულ წევრის გულში სახელოვან ქალის გაბუნია-ცაგარლის გარდაცვალება. დე, სანუგეშოდღა გვქონდეს გამოჩენილ მხატვარ-ქალის მაღალ-კულტურული მნიშვნელობა სამშობლო სცენის აყვავების საქმეში. ჩემს უსაზღვრო პირად მწუხარებას ვუერთებ საერთო გლოვას ძვირფას ამხანაგის უდროოდ დაკარგვის გამო.

თავმჯდომარე მოსკოვის ქართველ საზოგადოებისა თავ. სუმბათაშვილი—არტისტი იუენი.

რედაქტორ-გამომცემელი **იოსებ იმედაშვილი**